

TERVOLA 42 , TÖRMÄVAARA

Kivikautisen asuinpaikan
kaivaus 1979

Leena Ruonavaara

S i s ä l l y s

	sivu
JOHDANTO	2
KAIVAUSPAIKAN ESITTELY	3
KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA	4
KAIVAUSTEKNIikka	5
RUUMISHUONEEN ALUE	6
HIEKKAKUOPAN LÄNSIREUNA	7
HIEKKAKUOPAN ETELÄREUNA	8
ASUINKUOPPA 1 JA KOERUUDUT 216/486-490	9
ASUINKUOPPA 2	10
ASUINKUOPPA 3	12
ASUINKUOPPA 4	14
FOSFAATTIANALYYSI	17
YHTEENVETO	17
LUETTELO KARTOISTA	19
LUETTELO NEGATIIVEISTA	20
LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA	24
Kopio peruskartasta 2542 12 TERVOLA, painettu 1974 A4	27
Yleiskartta 1:1000 A2	28
Pintavaaaituskartta 1:200 A2	29
Pohjavaaaituskartat 1:100 A3, A2	30-31
Tasokartat 1:25 A1 A2 A3 A4	32-61
Profiilikartat 1:25 A2 A3	62-67
Isaritmikartat 1:25 A2	68-70
Fosfaattipitoisuuskartta 1:1000 A2	71
Kuvataulut	72-84

JOHDANTO

Varhaisin esinelöytö Tervolan Törmävaarasta on Kölin punaliuskeesta tehty tikari (KM 11703), joka havaittiin soranoton yhteydessä v. 1946. Esko Sarasmon seuraavana vuonna tekemä tarkastusmatka osoittautui kuitenkin tuloksettomaksi, koska löytöpaikan sijainnista ei paikkakuntalaisilla ollut enää varmaa tietoa.

Pääasiassa v. 1956-1962 Törmävaaraan tekemillään inventointimatkoilla on Aarni Erä-Esko todennut paikalla sijaitsevan useiden hehtaarien laajuisen muinaisjäännösalueen. Anja Sarvas puolestaan on tehnyt tarkastusmatkoja Törmävaaraan v. 1970 ja 1971. Ensimmäiset kaivaukset siellä suoritettiin kesällä 1972, jolloin Maarit Lönnberg tutki yli 2000 m²:n laajuisen alueen.

Vuoden 1979 tutkimuksiin tuli aloite Tervolan kunnan puolelta, koska haluttiin tilaisuutta nuorisotyöttömien työllistämiseen. Tutkittavaksi alueeksi valittiin Varejoen koulun länsipuolella olevan hiekkakuopan ympäristö, koska kylän nuoret olivat käyttäneet kuoppaa motocross-ratana ja asuinpaikkakerrosta oli vaarassa rikkoontua ja sortua. Hiekkakuopan eteläpuolelta kaivettiin lisäksi yksi v. 1972 osaksi tutkittu ja kolme ennen tutkimatonta asuinkuoppaa.

Kaivausten aikana kävi ilmi, että ortodoksisen kappelin itäpuolelle rakennettaisiin ruumishuone, joten myös sille varattu alue tutkittiin.

Kaivaukset suoritettiin ajalla 9.7.- 7.9.1979 ja tutkitun alueen laajuus oli 636 m².

Museoviraston osuus kustannuksista oli n. 41 000 mk. Tervolan kunta maksoi kaivajien palkat.

Kaivauksella toimivat piirtäjinä Eero Muurimäki ja Eeva-Liisa Nieminen. Kaivajia oli kaikkiaan kymmenen.

Helsingissä 14.3.1980

Leena Ruonavaara
Leena Ruonavaara

TERVOLA 42 , TÖRMÄVAARA

Kivikautisen asuinpaikan kaivaus 1979

Kylä: Varejoki

Asuinpaikka: Tervola 42 , Törmävaara

Maanomistajat: 1) Oulun ortodoksinen seurakunta
Torikatu 74, 90120 Oulu 12

2) Tervolan kunta
95385 Tervola

Peruskartta 2542 12 TERVOLA, painettu 1974

Kaivausalueen koordinaatit: x = 7337 60

y = 532 44

z = 52,67 - 55,37 m mpy.

Alueelta tulleet löydöt: KM 20611:1-961

Aikaisemmat löydöt: KM 11703 (ent. Tervola 24)

KM 13430:1-2 - " -

KM 14023:1-2 - " -

KM 18236:1-3 - " -

KM 18237:1-2 - " -

KM 18241:1-4

KM 19009:1-83 (ent. Tervola 24)

KM 19010:1-68

Aikaisemmat kertomukset: E. Sarasmo, tark. kert., 1948

A. Sarvas, tark. kertomukset (2 kpl), 1971

A. Erä-Esko, inv. kert., 1971

M. Lönnberg, kaiv. kertomukset (2 kpl), 1973

Sivut 27-71 ovat kaivaukseen liittyviä karttoja.

Sivut 72-84 ovat kuvatauluja, joissa on valokuvat negatiiveista f.

51697, 51700, 51702-51705, 51707, 51708, 51710, 51712, 51713, 51718,
51720, 51724, 51726, 51733, 51735-51742, 51745, 51747, 51748, 51751,

51752, 51756, 51758, 51760-51762, 51764-51769, 51771-51776, 51778 ja 51779.

Luettelot kartoista, negatiiveista ja diapositiiveista (n:ot 4345-4394) ovat kertomuksen lopussa s. 19-26.

Luettelo diapositiiveista on myös top. arkistossa.

Diar. 5.10.1979

KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Tervola 42 :n asuinpaikka sijaitsee Törmävaaran koillisrinteellä, n. 6,5 km Tervolan kirkosta luoteeseen (kartta s. 27). Numeroon 42 on yhdistetty myös entinen Tervola 24 , koska kysymyksessä on yksi ja sama asuinpaikka.

Törmävaaran koillisosa on mäntyä ja varpuja kasvavaa hiekkakangasta. Varejokea kohti viettävällä rinteellä on useita rantaterasseja ja niiden välillä matalampia vonkkia. Näistä rantaterasseista ainakin kahdella on jonossa soikeita syvennyksiä, jotka melko suurella todennäköisyydellä ovat kaikki asuinkuoppia (kartta s. 28, dia 4390).

Kesän 1979 kaivausalue sijaitsi Varejoen koululta n. 120 m länteen olevan ortodoksisen kappelin itäpuolella ja koululta n. 40 m länteen olevan pienen hiekkakuopan länsi- ja eteläpuolella (kartta s. 28, kuva 1, s. 72-73, diat 4345-4347).

Pienestä hiekkakuopasta n. 160 m länteen on kaksi suurempaa, joiden välissä ja niistä pohjoisemman länsi- ja itäpäässä Maarit Lönnberg kaivoi v. 1972 tyypillisen kampakeramiikan aikaan kuuluvaa asuinpaikka-alueutta ja osittain yhden asuinkuopan (kartta s. 28). Lisäksi hän koekaivoi vielä kaksi asuinkuoppaa, joista toinen sijaitsi aivan em. pienen hiekkakuopan eteläraunassa ja toinen siitä n. 80 m etelään. Nämä molemmat asuinkuopat, kuten v. 1979 kaivetutkin, ovat terasilla joka on syntynyt merenpinnan ollessa n. 53 m nykyistä korkeammalla.

KAIVAUSTEKNIikka

Kaivaus aloitettiin vetämällä peruslinja 500 hiekkakuopan eteläpuolelle jokseenkin itä-länsi -suuntaisena. Linja pyrittiin saamaan samantasaiseksi Maarit Lönnbergin koeojan 88 kanssa, mutta merkit maastossa olivat niin vähäiset, ettei tässä täysin onnistuttu. Kaivettaessa koeojaa 216 etelään kävi ilmi, etteivät linjat vastanneet toisiaan. Peruslinjaa 500 vasten kohtisuoraan vedettiin linja 200 hiekkakuopan länsipuolelle. Sen poikkeama pohjoisesta länteen oli 17 astetta (kartta s. 28).

Kaivausalue paalutettiin 2 x 2 m:n suuruisiin ruutuihin. Koordinaatio kasvoi pohjoiseen ja itään ja mittaukset suoritettiin ruudun lounaisnurkasta. Turpeen poiston jälkeen alueet kaivettiin 10 cm:n paksuisina tasoina. Kaivausvälineinä olivat lastat ja lapiot. Taso- ja profiilikartat piirrettiin mittakaavaan 1:25. Profiilit ja kaivettujen tasojen määrät on merkitty pohjavaaituskarttoihin (s. 30-31). Asuinkuopasta 1 kaivettiin v. 1972 tutkimatta jääneet rauna-alueet. Profiilikarttoja ei piirretty.

Asuinkuopat 2-4 kaivettiin sektoreina. Ennen kaivamista kuopista tehtiin pintavaaitus 25 cm:n välein ja sen avulla niistä voitiin piirtää isaritmikartat. Sektoreitten leikkauskohdista piirrettiin profiilikartat, jolloin aina puolet profiilista tuli piirrettäväksi peilikuvanaan.

Kaivauksen kiintopisteenä oli kanto ruudussa 228/498 (kartta s. 28). Sen absoluuttinen korkeus oli 53,67 m mpy ja lukema kolmelta eri ko^jkeen paikalta 103, 266 ja 350. Alueiden rajat on merkitty vaaituskarttaan (s. 29). Kaivauksen kiintopisteen korkeus laskettiin valtakunnallisesta korkeuspisteestä n:o 562602, jonka korkeus on 42,37 m mpy ja sijainti peruskartalla: $x = 7338,26$ ja $y = 532,10$. Piste on kiinnitetty entisen Kemin Osuuskaupan kivijalkaan, rakennuksen koillisnurkkaan (s. 27).

RUUMISHUONEEN ALUE

Ortodoksisen kappelin itäpuolella tutkittiin 64 m^2 :n suuruinen alue (kartta s. 29). Sen korkeus oli 52,99 - 54,64 m mpy. Alue sijaitsi terassin rinteessä, vain alin ja ylin ruuturivi olivat jokseenkin tasaisella maalla.

Kiveykset:

Alueella oli kaksi palaneiden kivien keskittymää. Toinen niistä oli ensimmäisen tason ruuduissa 194-198/540-542 (kartta s. 32, kuva 2, s. 74, dia 4348). Toisessa tasossa siitä ei ollut enää kuin pari kiveä jäljellä. Vähän palaneita kiviä oli myös ruuduissa 192/536-538, mutta ne olivat aika hajallaan. Toinen keskittymä oli toisen tason ruuduissa 196-198/536 ja se jatkui vielä kolmanteen kerrokseen tosin pienentyen alueeltaan (kartat s. 33-34, kuva 3, s. 74, dia 4349). Kivet lienevät joko keittokiviä tai peräisin hajonneista liesistä. Edellistä vaihtoehtoa tukee nokimaan puute.

Maalajit / kulttuurimaa:

Ensimmäisessä tasossa (kartta s. 32) maa oli suurimmaksi osaksi huuhtoutunutta. Ilmeisesti puiden juurista peräisin olevaa nokea oli siellä täällä. Suuri läikkä punaiseksi palanutta maata oli kiveyksen yhteydessä ruuduissa 194-196/540-542.

Toisessa tasossa (kartta s. 33) oli jonkin verran nokea ja pari pientä kulttuurimaaläikkää. Kolmannessa tasossa (kartta s. 34) oli kulttuurimaata ruuduissa 196/536 ja 198/536-538. Lisäksi oli pieni läikkä punaiseksi palanutta ja likamaata.

Alue kaivettiin suurimmaksi osaksi IV tasoon, kaksi ruutua V:een (kartta s. 30). Alueesta piirrettiin profiilikartta A-B (s. 62).

Löydöt:

Alueelta ovat löydöt KM 20611:1-77

kvartsi- tai kvartsiittikaapimia		8 kpl
muuta kvartsi- tai kvartsiittiesineitä		1 "
kvartsi- tai kvartsiitti-iskoksia	(2622 g)	403
kynsitaltta (KM 20611:29, dia 4392)		1 "
tuura (KM 20611:58, dia 4391)		1 "
hiottujen kivilajiesineiden kappaleita		3 "
kivilaji-iskoksia		385 "
luunsiruja	(0,5 g)	1 "

Löytötiheys oli suurin ylimmässä ja alimmassa ruuturivissä. Ylimmän rivin kahdesta ruudusta tuli löytöjä vielä V tasosta.

HIEKKAKUOPAN LÄNSIREUNA

Hiekkakuopan länsireunasta kaivettiin 92 m²:n suuruinen alue (kartta s. 29). Alueen korkeus oli 54,48 - 55,37 m mpy. Mitään kiveyksiä ei ollut.

Maalajit / kulttuurimaa:

Ensimmäisessä tasossa (kartat s. 35-36) oli lähes koko ruutu 200/530 punaiseksi palanutta maata. Melko suuri läikkä oli myös ruuduissa 200/524-525. Lisäksi oli joitain pikkuläikkiä. Nokea lukuun ottamatta oli koko muu alue puhdasta hiekkaa.

Toisessa tasossa (kartta s. 37) oli punaiseksi palaneen maan määrä vähentynyt huomattavasti. Kulttuurimaata oli pari pientä läikkää, nokea jonkin verran. Kolmannessa tasossa (kartta s. 38) oli enää yksi pieni läikkä punaiseksi palanutta maata ja muutama kulttuurimaaläikkä.

Alueen eteläosa kaivettiin II tasoon, keski- ja pohjoisosa III:een. Yksittäisiä ruutuja tutkittiin syvemmälle, aina VI tasoon asti (kartta s. 30). Alueelta piirrettiin profiilikartta C-D (s. 63).

Löydöt:

Alueelta ovat löydöt KM 20611:78-141

kvartsi- tai kvartsiittikaapimia		4 kpl
kvartsi- tai kvartsiitti-iskoksia	(1009 g)	220 "
kivilaji-iskoksia		28 "
luunsiruja	(8 g)	36 "

Linjan 516 eteläpuolelta tuli löytöjä vain tasosta I. Sen pohjoispuolella oli yhtä poikkeusta lukuunottamatta syvin löytötaso IV.

HIEKKAKUOPAN ETELÄREUNA

Hiekkakuopan eteläreunasta kaivettiin 56 m²:n suuruinen alue (kartta s. 29). Sen korkeus oli 52,82 - 53,80 m mpy.

Kiveykset:

Ensimmäisessä tasossa (kartta s. 39) oli palaneita kiviä melko runsaasti ruuduissa 232-234/496. Toisessa tasossa niitä oli ruuduissa 232-234/498 (kartta s. 40).

Maalajit / kulttuurimaa:

Alueella oli ensimmäisessä tasossa (kartta s. 39) runsaasti kulttuurimaata, varsinkin ruuturivissä 500. Ruutujen 236-238/500-502 alueella oli runsaasti punamultaa, punaiseksi palanutta, kulttuuri- ja likamaata (kuvat 4 ja 5, s. 74, diat 4350-4351). Nokea oli paikoitellen koko kaivetulla alueella.

Toisessa tasossa (kartta s. 40) värjäytyneen maan määrä väheni huomattavasti. Silti ruutujen 236-238/500-502 alueella oli edelleen runsaasti varsinkin punamultaa ja punaiseksi palanutta maata (kuva 6, s. 74), diat 4352-4353). Kulttuuri- ja likamaan osuus sen sijaan oli vähentynyt.

Tällainen runsas punamultaesiintymä olisi tietenkin voinut olla viitehaudasta, mutta mitään hahmoa ei voitu havaita, eivätkä löydötkään

antaneet aiheutta olettaa, että paikalla sellainen olisi ollut. Tasoissa III-V (kartat s. 41-43) punamulta, punaiseksi palanut maa, kulttuuri- ja likamaa vähenivät asteittain, kunnes lopulta muuttuivat pieniksi laikuiksi ja hävisivät ruostehiekkaan.

Suurin osa alueesta kaivettiin tasoihin III-IV, punamulta-alue tasoihin V-VI (kartta s. 30). Alueesta on profiilikartta E-F, joka piirrettiin portaittain alueen pohjoisreunaa myöten (s. 64).

Löydöt:

Alueelta ovat löydöt KM 20611:231-264 ja 931

kvartsi- tai kvartsiittikaapimia		11 kpl
muita kvartsi- tai kvartsiittiesineitä		1 "
kvartsi- tai kvartsiitti-iskoksia	(1137 g)	134 "
hiottujen kivilajiesineiden kappaleita		2 "
kivilaji-iskoksia		36 "

Useimmista ruuduista tuli löytöjä vain ensimmäisestä tasosta. Punamulta-alueelta, ruudusta 238/502 löytyi kaksi kvartsikaavinta ja kaksi hiottujen kivilajiesineiden kappaletta. Ruudusta 238/500 oli iskoksia vielä IV tasosta. Ruudussa 232/496 oli seitsemän kaavinta.

ASUINKUOPPA 1 JA KOERUUDUT 216/486-490

Asuinkuoppa 1:een oli Maarit Lönnberg kaivauttanut itä-länsi -suunnassa 2 m ja pohjois-etelä -suunnassa 4 m leveät koeojat. Nyt tutkittiin kaivamatta jääneet reuna-alueet, yhteensä 68 m² (kartta s. 29). Lisäksi kaivettiin kuopan eteläpuolelta 12 m², ruudut 216/486-490. Niiden kohdalle sattui osaksi jo v. 1972 kaivettua aluetta.

Asuinkuopan korkeus oli 53,55 - 54,77 m mpy ja koeruutujen 53,73 - 53,85 m mpy. Kummallakaan alueella ei ollut kiveyksiä. Sen sijaan niitä on kyllä ollut asuinkuopan vuonna 1972 kaivetussa osassa.

Maalajit / kulttuurimaa:

Asuinkuopan ensimmäisessä tasossa oli kaksi läikkää punaiseksi pala-

nutta maata ja yksi likamaaläikkä sekä jonkin verran nokea (kartta s. 44). Toisessa tasossa likamaan osuus oli lisääntynyt kuopan länsiosassa (kartta s. 45). Sen sijaan punaiseksi palanutta maata ei enää ollut. Nokea oli vähemmän kuin edellisessä tasossa. Kolmannessa oli enää vain muutama pieni likamaaläikkä ja nokea (kartta s. 46).

Koeruuduissa ei ollut värjäätynyttä maata.

Asuinkuopassa kaivettiin ruudut III-V tasoon, koeojassa II:een (kartta s. 30).

Löydöt:

Asuinkuopasta ovat löydöt KM 20611:142-230 ja 927-930, koeruuduista löydöt KM 20611:265, 925-926.

Asuinkuoppa:

kvartsi- tai kvartsiittikaapimia		16 kpl
muita kvartsi- tai kvartsiittiesineitä (toinen niistä KM 20611:221, dia 4394)		2 "
käyttäjälkisiä kvartseja tai kvartsiitteja		1 "
kvartsi- tai kvartsiitti-iskoksia	(1456 g)	343 "
hiottujen kivilajiesineiden kappaleita		4 "
kivilaji-iskoksia		303 "
luunsiruja	(52,5 g)	169 "

Paksuin löytökerros ja eniten esinelöytöjä oli lähellä asuinkuopan keskikohtaa. Ruuduista 220-222/500 löytyi kummastakin viisi esinettä tai sellaisen katkelmaa.

Koeruudut:

kvartsi- tai kvartsiittikaapimia		1 kpl
kivilaji-iskoksia		5 "

ASUINKUOPPA 2

Asuinkuoppa 2:n kohdalla kaivettiin 120 m²:n alue, (kartta s. 29), jonka korkeus oli 53,47 - 54-51 m mpy. Kuoppa oli muodoltaan soikea

(k. 7, s. 75, dia 4354). Piirretystä isaritmikartasta (s. 68) päätellen sen pohjan jakoi kahteen osaan kuopan keskustaan kaakosta työntyvä matala kohouma. Sisäänkäynnin paikkaa on vaikea päätellä.

Kuoppa kaivettiin neljässä sektorissa. Niiden leikkauskohdista piirrettyjen profiilien perusteella on sen pituus 8,25 m ja leveys 5,60 m (kartta s. 68). Asuinkuopan syvyys oli n. 0,5 m.

Kiveykset:

Ensimmäisessä tasossa (kartta s. 47) oli kuopan keskellä ruuduissa 212/472-474 (k. 9, s. 75) pieniksi siruiksi palaneita kiviä. Ne lienevät joko keittokiviä tai peräisin hajonneista liesistä. Palaneita kiviä oli myös kuopan ulkopuolella, mutta ei niin paljon eikä niin kiinteässä ryhmässä kuin sen sisällä. Toisessa tasossa (kartta s. 48, k. 10-12, s. 76, dia 4356) kiviä oli kuopan keskellä jonkin verran edellistä enemmän. Niitä oli harvassa myös kuopan ulkopuolella. Vielä tasossa II/III niitä oli kahdessa ryhmässä ruuduissa 212/472-474/, mutta ei enää kolmannessa (kartta s. 49, k. 13, s. 77).

Kolmannessa tasossa palaneita kiviä oli ruuduissa 214/472-474 (kartta s. 50) ja sama kiveys jatkuu vielä neljänteen tasoon ruudussa 214/474 (kartta s. 51, k. 14, s. 77). Kuopan ulkopuolella ei palaneita kiviä juuri enää ollut.

Maalajit / kulttuurimaa:

Ensimmäisessä tasossa (kartta s. 47) oli koko kaivetulla alueella nokkimaata siellä täällä. Asuinkuopan ulkopuolella oli punaiseksi palanutta maata ruuduissa 216/468-472 ja likamaata ruudussa 216/470. Itse kuopassa oli lähinnä sen keskiosissa lika-, kulttuuri- ja punaiseksi palanutta maata sekä nokea, ei kuitenkaan yhtenäisenä alueena vaan läikittäin. Toisessa tasossa (kartta s. 48, dia 4355) värjäytyntä maata oli jokseenkin samoilla alueilla kuin edellisessäkin. Ruutujen 212-214/470 rajalla oli pieniä punamultaläikkiä. Joitain erillisiä läikkiä punaiseksi palanutta ja likamaata sekä nokea oli edelleen kuopan ulkopuolellakin.

Kolmannessa tasossa (kartta s. 50, k. 8, s. 75) oli edellisen tason kivikerroksen alla nyt lika-, kulttuuri- ja punaiseksi palanutta maata sekä nokea. Kuopan ulkopuolella oli joitakin läikkiä punaiseksi palanutta ja likamaata sekä nokea. Ruudussa 214/470 oli punamultaläikkä.

Neljännän tason ruuduissa 212/472-474 (kartta s. 51) oli edelleen jonkin verran punaiseksi palanutta ja likamaata.

Suurin osa alueesta kaivettiin IV tasoon, osa keskiruuduista V:een ja VI:een (kartta s. 31). Asuinkuopasta 2 piirrettiin profiilikartat G-H ja I-J (s. 65).

Löydöt:

Asuinkuopasta 2 ovat löydöt KM 20611:266-561

kvartsi- tai kvartsiittikaapimia		131 kpl
muita kvartsi- tai kvartsiittiesineitä		16 "
kvartsi- tai kvartsiitti-iskoksia	(8051 g)	1660 "
tuuran terä (KM 20611:391, dia 4394)		1 "
kivilajiesine (mahdollisesti taltta)		1 "
kivilajikaavin		1 "
hiottujen kivilajiesineiden kappaleita		2 "
kivilaji-iskoksia		135 "
luunsiruja	(5 g)	5

Esinelöydöt olivat selvästi keskittyneet asuinkuopan rajojen sisäpuolelle. Kaikkein suurin löytösyvyys ja runsain löytömäärä oli ruuturivin 212 alueella.

ASUINKUOPPA 3

Asuinkuoppa 3:n kohdalla kaivettiin 108 m^2 (kartta s. 29). Alueen korkeus oli 53,17 - 53,82 m mpy. Kuoppa oli muodoltaan soikea, kuitenkin lähempänä suorakaidetta kuin n:o 2 (k. 15, s. 77, dia 4357).

Isaritmikartan perusteella (s. 69) sen pohjataso oli samaan tapaan kaksijakoinen kuin edellisessäkin asuinkuopassa, tosin siinä ei ollut selvää kohoumaa osien välillä. Sisäänkäynnin sijaintia oli tässäkin tapauksessa vaikea päätellä.

Sektoreitten leikkauskohdista piirrettyjen profiilien perusteella oli kuopan pituus 6,35 m ja sen leveys 4,95 m (kartta s. 69). Se oli siis huomattavasti pienempi kuin asuinkuoppa 2. Syvyys oli n. 40 cm.

Kiveykset:

Ensimmäisessä tasossa (kartta s. 52) oli asuinkuopan keskellä palaneiden kivien keskittymiä ruuduissa 216/452 ja 216/454 (k. 17-20, s. 78, diat 4360-4363) sekä ruudussa 218/452 (k. 28, s.80). Kuopan ulkopuolella oli yksi kiveys ruudussa 216/448 (k. 27, s. 80, dia 4374) ja lisäksi jonkin verran palaneita kiviä myös ruudussa 220/452.

Toisessa tasossa (kartta s. 53) olivat kuopan keskellä edelleen samat kolme keskittymää, kuitenkin niistä oli nyt enemmän kiviä (k. 21-23, s. 79, diat 4364-4367). Ruudussa 220/452 oli kiveys myös laajentunut ja se jatkui osittain ruudun 220/450 puolelle (k. 29, s. 81, dia 4373). Ruudussa 216/454 oli vielä tasossa II/III melko runsaasti palaneita kiviä (kartta s. 54, k. 24-25, s. 80, diat 4368-4389) mutta kolmannessa tasossa niiden määrä oli jo huomattavasti vähentynyt (kartta s. 55, k. 26, s. 80, dia 4370). Tasossa III oli toinen keskittymä ruudussa 218/452.

Maalajit / kulttuurimaa:

Ensimmäisessä tasossa (kartta s. 52, k. 16, s. 77, dia 4358) oli asuinkuopan keskellä lika-, kulttuuri ja punaiseksi palanutta maata sekä nokea. Kuopan ulkopuolella oli suuret läikät punaiseksi palanutta maata ruuduissa 218-220/458. Pienempiä läikkiä värjäytyntä maata oli varsinkin kuopan luoteispuolella.

Toisessa tasossa (kartta s. 53) kulttuurimaaläikät olivat samalla alueella kuin ensimmäisessäkin mutta niiden koko ja lukumäärä olivat kasvaneet.

Kolmannessa tasossa kuopan alueella oli vielä suuria lika- ja kulttuurimaaläikkiä, muualta ne olivat jo hävinneet (kartta s. 55).

Asuinkuoppa 3 kaivettiin IV tasoon lukuun ottamatta puolikasta ruudusta 218/456, joka kaivettiin tasoon V (kartta s. 31). Kuopasta piirrettiin profiilikartat K-L ja M-N (s. 66).

Löydöt:

Asuinkuopasta 3 ovat löydöt KM 20611:562-690

kvartsi- tai kvartsiittikaapimia		32 kpl
muita kvartsi- tai kvartsiittiesineitä		3 "
kvartsi- tai kvartsiitti-iskoksia	(2927 g)	537 "
tuuran kappaleita		4 "
(KM 20611:646 ja 678, dia 4394)		
kirveen kappale		1 "
hiottujen kivilajiesineiden kappaleita		2 "
kivilaji-iskoksia		75 "
luunsiruja	(10 g)	36 "

Myös asuinkuopasta 3 olivat esineet keskittyneet itse kuopan alueelle, tosin jonkin verran niitä löytyi sen ulkopuoleltakin. Sen sijaan ruutujen keskinäiset erot eivät olleet niin suuria kuin kuopassa 2. Toisaalta kyllä oli taas useita ruutuja varsinkin kuopan länsipuolella, joista ei löytynyt ainuttakaan esinettä.

ASUINKUOPPA 4

Asuinkuoppa 4:n kohdalla kaivettiin 116 m² (kartta s. 29). Alueen korkeus oli 52,67 - 53,67 m mpy. Kuoppa oli muodoltaan soikea ja muisuttu enemmän n:oa 2 kuin n:oa 3 (k. 30, s. 81, dia 4375). Isaritmi-kartasta (s. 70) käy ilmi, että tämä yhtäläisyys näkyi pohjatasossa-kin, sillä myös n:ossa 4 oli selvä kohouma, joka jakoi sen kahtia. Tässä tapauksessa se kuitenkin pisti kuoppaan suoraan idästä.

Kuoppa 4 oli ainoa, jossa sisäänkäynti mahdollisesti on nähtävissä isaritmikartassa. Pohjoisesta nimittäin johtaa kuoppaan jonkinlainen matala kouru.

Sektoreitten leikkauskohdista piirrettyjen profiilien perusteella (kartta s. 70) oli kuopan pituus 6,25 m ja leveys 5,50 m, joten se oli hieman lyhyempi mutta leveämpi kuin kuoppa 3. Syvyys oli n. 40 cm. Kuitenkin juuri tästä kuopasta on profiilista vaikea päätellä, mistä se alkaa ja mihin se loppuu.

Kiveykset:

Ensimmäisessä tasossa (kartta s. 56) ei asuinkuopassa ollut palaneita kiviä. Sen ulkopuolella oli keskittymiä ruuduissa 222/450 (k. 40, s. 83, dia 4377) ja 226/446-448 (k. 32, s. 81, diat 4381-4382). Jonkin verran palaneita kiviä oli myös ruuduissa 222/444 ja 220/440-442.

Ruutujen 226/446-448 kiveys jatkui vielä tasossa I/II (kartta s. 57, k. 33, s. 81, dia 4383), mutta hävisi sen jälkeen.

Toisessa tasossa (kartta s. 58) oli asuinkuopankin sisällä jo palaneita kiviä ruuduissa 220-222/442-446 ja aivan sen eteläpuolella ruuduissa 220/440-442 (k. 41, s. 84, k. 34, s. 82, diat 4384-4385, 4387). Ruudussa 220/450 oli kiveystä, joka jatkui ruudun 452 puolelle (vrt. asuinkuoppa 3, kartta s. 53). Palaneita kiviä oli lisäksi ruuduissa 222/448-450 (k. 38, s. 83, dia 4378) ja 226/444.

Kolmannessa tasossa (kartta s. 59) jatkuivat asuinkuopassa ja sen eteläpuolella edellisen tason kiveykset (k. 42, s. 84, k. 35, s. 82, diat 4388, 4386). Lisäksi oli kuopan sisällä kiveys ruudussa 222/448 (k. 36, s. 82, dia 4379) ja sen ulkopuolella ruudussa 224/446 (k. 39, s. 83, dia 4376).

Neljännessä tasossa (kartta s. 60) palaneita kiviä oli ruuduissa 222/448 (k. 37, s. 82, dia 4380) ja 224/446 (k. 43, s. 84, dia 4389).

Maalajit / kulttuurimaa:

Ensimmäisessä tasossa (kartta s. 56, k. 31, s. 81) asuinkuopassa 3 oli muutamia likamaaläikkiä. Sen luoteispuolella oli melko runsaasti punaiseksi palanutta ja nokimaata. Nokimaata oli koko alueella.

Toisessa tasossa oli kuopassa runsaasti kulttuurimaata ja pienempiä läikkiä punaiseksi palanutta ja likamaata. Nokea oli vähemmän kuin ensimmäisessä kerroksessa (kartta s. 58).

Kolmannessa kerroksessa (kartta s. 59) kuopassa oli edelleen melko runsaasti värjäytynyttä maata. Sen ulkopuolella oli joitain vähäisempiä läikkiä ja ruuduissa 222/442-444 sekä 224/446-448 pieniä punamultaläikkiä.

Neljännessä tasossa (kartta s. 60) oli alueella 220-224/442-448 paikoitellen lika-, kulttuuri- ja punaiseksi palanutta maata sekä ruuduissa 224/446-448 punamultaläikkä.

Ruudussa 222/444 punaiseksi palanut ja likamaa jatkuivat aina VI tasoon asti, jolloin ne hävisivät (kartta s. 61).

Suurin osa asuinkuopasta 4 kaivettiin IV tasoon, osa keskiruuduista V:een ja VI:een ja yksi kuoppa VII:een (kartta s. 31). Kuopasta piirrettiin profiilikartat O-P ja Q-R (s. 67).

Löydöt:

Asuinkuopasta 4 ovat löydöt KM 20611:691-924

kvartsi- ja kvartsiittikaapimia		86 kpl
muita kvartsi- tai kvartsiittiesineitä		12 "
kvartsi- tai kvartsiitti-iskoksia	(3936 g)	1034 "
kourutaltoa (KM 20611:728, dia 4392)		1 "
kivilajitaltoa (KM 20611:880, dia 4394)		1 "
tuuran tai kirveen katkelmia		2 "
hiottujen kivilajiesineiden katkelmia		7 "
kivilaji-iskoksia		186 "
luunsiruja	(8,5 g)	13 "

Suurin osa esineistä löydettiin asuinkuopan alueelta, mutta sen ulkopuolelle jäi ruutuja, joissa saattoi olla enemmän esineitä kuin missään kuopan ruuduista yhtä lukuun ottamatta. Myös tässä kuopassa oli useita ruutuja, joista ei löytynyt lainkaan esineitä.

FOSFAATTIANALYYSI

Kaivausalueen koordinaatistoon liittyen paalutettiin Tervolan - Sihtuunan tien ja suurten hiekkakuoppien välinen alue 20 x 20 m:n ruutuihin ja paalujen kohdalta otettiin fosfaattinäytteet. Ne tutki Heikki Matiskainen, joka myös piirsi niiden perusteella pitoisuuskäyräkartan (s. 71).

Kohdat, joissa fosfaattipitoisuus oli suurin, osuvat pääpiirteittäin yhteen niiden kanssa, joista aiemmin oli tehty pintalöytöjä. Tosin korkean fosfaattipitoisuuden alueet olivat entisiä löytöalueita laajemmat ja antavat kuvat jokseenkin yhtenäisestä muinaisjäännöksestä koko tutkitulla alueella.

Fosfaattipaalutuksen yhteydessä poimitut pintalöydöt on luetteloitu numerolla KM 20611:932-949 ja näytekuopista saadut löydöt numeroilla KM 20611:950-956.

YHTEENVETO

Kesällä 1979 tutkittiin Tervola 42 :n alueella yhteensä 636 m²:n laajuinen alue. Törmävaaran rauhoitustilannetta kaivaus ei muuttanut ollenkaan.

Koko alueelta ei tavattu yhtenäistä kulttuurikerrosta. Suurin osa maasta oli huuhtoutunutta ja keltaista hiekkää. Punaiseksi palanut, lika- ja kulttuurimaa esiintyivät läikkinä. Runsaimmin värjäytynyttä maata oli asuinkuopissa ja hiekkakuopan eteläpuolella punamulta-alueella. Suurin osa löydöistä oli peräisin asuinkuopista. Niiden ulkopuolella oli löytökerros huomattavasti ohuempi.

Asuinkuoppien löytökoostumuksessa oli jonkinlaisia eroja. Sekä kvartsi-että kvartsiitti-iskosten ja -esineiden lukumäärä oli kuopassa 2 suurempi kuin kahden muun kokonaan tutkitun yhteensä. Hiottujen kivilaji-esineiden katkelmia ja kivilaji-iskoksia taas oli eniten kuopassa n:o 4. Parhaat tuurien katkelmat löytyivät kuopasta n:o 3.

Rakenteellisesti ei asuinkuopissa ollut juuri eroja. Mitään katto- tai seinäkonstruktioihin viittaavaa ei löytynyt. Jokaisessa kuopassa oli useampia kiveyksiä. Lisäksi niitä oli vielä kuoppien 3 ja 4 ulkopuolella. Koko alueelta ei löytynyt lainkaan keramiikkaa. Myöskään kunnollisia hiilinäytteitä ei ollut mahdollista ottaa. Ajoitus perustuu lähinnä Ari Siiriäisen ajoittamiin rantaterasseihin, joista merenpinnan korkeuteen 53 m liittyvä kuuluu aikaan n. 2500 - 2300 e.a.a.

LUETTELO KARTOISTA

s. 27	kopio peruskartasta 2542 12 TERVOLA 1:20 000, painettu 1974 A 4	
s. 28	yleiskartta 1:1000 A2	h 26
s. 29	pintavaaituskartta 1:200 A2	h 26
s. 30	pohjavaaituskartta 1:100 A3	L 26
s. 31	pohjavaaituskartta 1:100 A2	h 26
s. 32-37	tasokarttoja 1:25 A2	L 26
s. 38	tasokartta 1:25 A3	h 26
s. 39-40	tasokarttoja 1:25 A2	h 26
s. 41-43	tasokarttoja 1:24 A4	
s. 44-45	tasokarttoja 1:25 A1	h 27
s. 46	tasokartta 1:25 A3	h 26
s. 47-48	tasokartta 1:25 A1	h 27
s. 49	tasokartta 1:25 A4	
s. 50	tasokartta 1:25 A1	h 27
s. 51	tasokartta 1:25 A4	
s. 52-53	tasokarttoja 1:25 A1	h 27
s. 54	tasokartta 1:25 A4	
s. 55-56	tasokarttoja 1:25 A1	h 27
s. 57	tasokartta 1:25 A4	
s. 58-59	tasokarttoja 1:25 A1	L 27
s. 60	tasokartta 1:25 A3,	h 26
s. 61	tasokartta 1:25 A4	
s. 62	profiilikartta 1:25 A3	h 26
s. 63-67	profiilikarttoja 1:25 A2	L 26
s. 68-70	isaritmikarttoja 1:25 A2	L 26
s. 71	fosfaattipitoisuuskartta 1:1000 A2	h 27

LUETTELO NEGATIIVEISTA

- 51697 (k.7) asuinkuoppa 2 ennen kaivausta, kuva lounaasta
51698 sama
51699 asuinkuoppa 3 osa turpeesta poistettuna, kuva luoteesta
51700 (k. 15) sama, kuva koillisesta
51701 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa I, kuva idästä
51702 (k. 18) sama, kuva kaakosta
51703 (k. 4) ruutu 236/498 tasossa I/II ja ruutu 236/500 tasossa I,
kuva etelästä
51704 (k. 19) ruudut 216/452-454 osittain tasossa I, kuva etelästä
51705 (k. 30) asuinkuoppa 4 turve osittain poistettuna, kuva koil-
lisesta
51706 asuinkuoppa 3 osittain I tasoon kaivettuna, kuva koillisesta
51707 (k. 16) sama, kuva lounaasta
51708 (k. 10) palaneita kiviä ruuduissa 212/470-472 tasossa II,
kuva pohjoisesta
51709 palaneita kiviä ruudussa 222/450 tasossa I, kuva pohjoisesta
51710 (k. 40) sama
51711 palaneita kiviä ruuduissa 226/446-448 tasossa I, kuva kaakosta
51712 (k. 32) sama
51713 (k. 31) asuinkuoppa 3 kaivettuna osittain tasoon I, kuva lou-
naasta
51714 sama, kuva koillisesta
51715 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II, kuva kaakosta
51716 sama
51717 sama, kuva luoteesta
51718 (k. 22) sama
51719 palaneita kiviä ruudussa 216/452 tasossa II, kuva lounaasta
51720 (k. 23) sama, kuva luoteesta

- 51721 ruudut 216/452-454 osittain II tasoon kaivettuina, kuva luoteesta
- 51722 asuinkuoppa 3 osittain II tasoon kaivettuna, kuva lounaasta
- 51723 sama, kuva koillisesta
- 51724 (k. 33) palaneita kiviä ruuduissa 226/446-448 tasossa I/II, kuva kaakosta
- 51725 asuinkuoppa 2 osittain III tasoon kaivettuna, kuva kaakosta
- 51726 (k. 8) sama, kuva luoteesta
- 51727 palaneita kiviä ruuduissa 220/440-442 tasossa II, kuva lounaasta
- 51728 sama, kuva luoteesta
- 51729 sama, kuva kaakosta
- 51730 sama, kuva idästä
- 51731 sama, kuva pohjoisesta
- 51732 palaneita kiviä ruudussa 220/442 tasossa II, kuva idästä
- 51733 (k. 34) palaneita kiviä ruuduissa 220/440-442 tasossa II, kuva pohjoisesta
- 51734 sama, kuva kaakosta
- 51735- (k. 1) panoraama Törmävaara 42 :sta kuvattuna pohjoisesta
- 51740 idän kautta etelään
- 51741 (k. 25) palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II/III, kuva koillisesta
- 51742 (k. 38) palaneita kiviä ruuduissa 222/448-450 tasossa II, kuva luoteesta
- 51743 asuinkuoppa 4:n koillissektori tasossa II, kuva luoteesta
- 51744 asuinkuoppa 3:n lounaissektori tasossa III, kuva lounaasta
- 51745 (k. 35) palaneita kiviä ruuduissa 220/440-442 tasossa III, kuva kaakosta
- 51746 sama, kuva pohjoisesta
- 51747 (k. 2) palaneita kiviä ruuduissa 194-198/540-542 tasossa I, kuva kaakosta

- 51748 (k. 9) palaneita kiviä ruudussa 212/474 tasossa I, kuva pohjoisesta
- 51749 sama, kuva lounaasta
- 51750 palaneita kiviä ruudussa 212/474 tasossa II, kuva pohjoisesta
- 51751 (k. 12) sama, kuva luoteesta
- 51752 (k. 11) palaneita kiviä ruudussa 212/472 tasossa II, kuva etelästä
- 51753-
- 51754 sama, kuva lännestä
- 51755 palaneita kiviä ruudussa 212/474 tasossa II/III, kuva lännestä
- 51756 (k. 13) ruudut 212/472-474 tasossa II/III, kuva lounaasta
- 51757 palaneita kiviä ruudussa 212/472 tasossa II/III, kuva lännestä
- 51758 (k. 3) palaneita kiviä ruuduissa 196-198/536 tasossa II, kuva idästä
- 51759 sama, kuva lounaasta
- 51760 (k. 14) palaneita kiviä ruudussa 214/474 tasossa IV, kuva etelästä
- 51761 (k. 17) palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa I, kuva pohjoisesta
- 51762 (k. 36) palaneita kiviä ruudussa 222/448 tasossa III, kuva idästä
- 51763 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II, kuva kaakosta
- 51764 (k. 21) sama
- 51765 (k. 42) palaneita kiviä ruudussa 222/446 tasossa III, kuva idästä
- 51766 (k. 37)
- 51766 (k. 37) palaneita kiviä ruudussa 222/448 tasossa IV, kuva etelästä
- 51767 (k. 43) palaneita kiviä ruudussa 224/446 tasossa IV, kuva idästä

- 51768 (k. 24) palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II/III, kuva pohjoisesta
- 51769 (k. 26) palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa III, kuva pohjoisesta
- 51770 palaneita kiviä ruuduissa 196-198/536 tasossa III, kuva idästä
- 51771 (k. 20) palaneita kiviä ruudussa 216/452 tasossa I, kuva pohjoisesta
- 51772 (k. 27) palaneita kiviä ruudussa 216/448 tasossa I, kuva etelästä
- 51773 (k. 28) palaneita kiviä ruudussa 218/452 tasossa I, kuva lännestä
- 51774 (k. 29) palaneita kiviä ruudussa 220/452 tasossa II, kuva idästä
- 51775 (k. 41) ruudut 220-222/444-446 tasossa II, kuva etelästä
- 51776 (k. 39) palaneita kiviä ruudussa 220/450 tasossa III, kuva pohjoisesta
- 51777 palaneita kiviä ruudussa 218/452 tasossa III, kuva kaakosta
- 51778 (k. 5) ruudut 238/500 ja 236-238/502 tasossa I, kuva luoteesta
- 51779 (k. 6) ruudut 238/500 ja 236-238/502 tasossa II, kuva luoteesta

N:ot 51697 - 51779 kuvannut Leena Ruonavaara

LUETTELO DIAPOSITIIVEISTA

- 4345- osa Tervola 42 :n, Törmävaaran asuinpaikkaa, kuva
4347 koillisesta, asuinpaikka terassin päällä
- 4348 palaneita kiviä ruuduissa 194-198/540-542 tasossa I, kuva luoteesta
- 4349 palaneita kiviä ruuduissa 196-198/536 tasossa III, kuva kaakosta
- 4350 ruutu 236/500 tasossa I ja ruutu 236/498 tasossa I/II, kuva kaakosta
- 4351 ruudut 238/500 ja 236-238/502 tasossa I, kuva luoteesta
- 4352 ruudut 236-238/500-502 tasossa II, kuva pohjoisesta
- 4353 sama, kuva kaakosta
- 4354 asuinuoppa 2 ennen kaivausta, kuva kaakosta
- 4355 asuinuoppa 2 osittain II tasoon kaivettuna, kuva kaakosta
- 4356 palaneita kiviä ja punamultaa ruuduissa 212/470-472 tasossa II, kuva koillisesta
- 4357 asuinuoppa 3, turve poistettu yhdestä sektorista, kuva koillisesta
- 4358 asuinuoppa 3 kaivettuna osittain I tasoon, kuva koillisesta
- 4359 sama II tasossa
- 4360 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa I (ruudun länsipuoli), kuva idästä
- 4361 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa I (ruudun itäpuoli), kuva kaakosta
- 4362 ruudut 216/452-454 tasossa I, kuva etelästä
- 4363 palaneita kiviä ruudussa 216/452 tasossa I (ruudun itäpuoli), kuva pohjoisesta
- 4364 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II (ruudun länsipuoli), kuva kaakosta
- 4365 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II (ruudun itäpuoli), kuva kaakosta

- 4366 palaneita kiviä ruudussa 216/452 tasossa II (ruudun länsipuoli)
- 4367 ruudut 216/452-454 tasossa II, kuva luoteesta
- 4368 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II/III, (ruudun länsipuoli), kuva pohjoisesta
- 4369 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II/III, (ruudun itäpuoli), kuvattu koillisesta
- 4370 palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa III (ruudun länsipuoli), kuva pohjoisesta
- 4371 palaneita kiviä ruudussa 218/452 tasossa I, kuva lännestä
- 4372 palaneita kiviä ruudussa 218/452 tasossa III, kuva idästä
- 4373 *uusi* palaneita kiviä ruudussa 220/452 tasossa II, kuva idästä
- 4374 palaneita kiviä ruudussa 216/448 tasossa I (ruudun itäpuoli), kuva etelästä
- 4375 asuinkuoppa 4 turve osittain poistettuna, kuva koillisesta
- 4376 palaneita kiviä ruudussa 222/450 tasossa III, kuva pohjoisesta
- 4377 palaneita kiviä ruudussa 222/450 tasossa I, kuva pohjoisesta
- 4378 palaneita kiviä ruuduissa 222/448-450 tasossa II, kuva luoteesta
- 4379 palaneita kiviä ruudussa 222/448 tasossa III, kuva idästä
- 4380 palaneita kiviä ruudussa 222/448 tasossa IV, kuva etelästä
- 4381 palaneita kiviä ruuduissa 226/446-448 tasossa I, kuva etelästä
- 4382 sama, kuva koillisesta
- 4383 sama tasossa I/II, kuva kaakosta
- 4384 palaneita kiviä ruuduissa 220/440-442 tasossa II, kuva pohjoisesta
- 4385 sama, kuva etelästä
- 4386 sama tasossa III, kuva pohjoisesta
- 4387 palaneita kiviä ruuduissa 220-222/444-446 tasossa II, kuva etelästä
- 4388 palaneita kiviä ruudussa 222/446 tasossa III, kuva idästä

- 4389 palaneita kiviä ruudussa 224/446 tasossa IV, kuva idästä
- 4390 Tervola 42 :n Törmävaaran asuinkuoppia v. 1979 kaivaus-
alueesta etelään, kuva pohjoisesta
- 4391 KM 20611:58 Tervola 42 Törmävaara
- 4392 KM 20611:728, 29 Tervola 42 , Törmävaara
- 4393 KM 20611:221 Tervola 42 , Törmävaara
- 4394 KM 20611:646, 880, 391, 678 Tervola 42 , Törmävaara

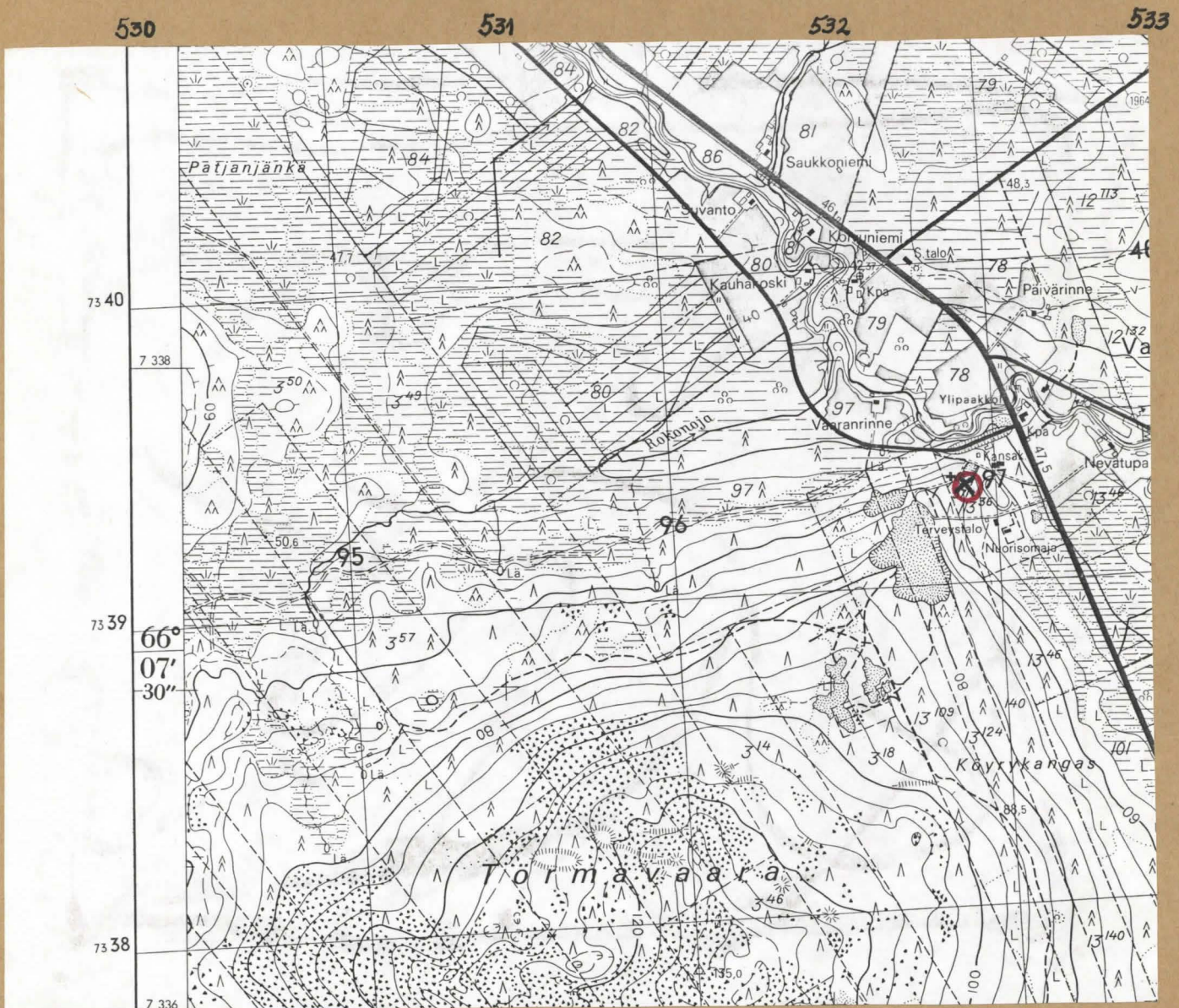
N:ot 4345-4390 kuvannut Leena Ruonavaara ja

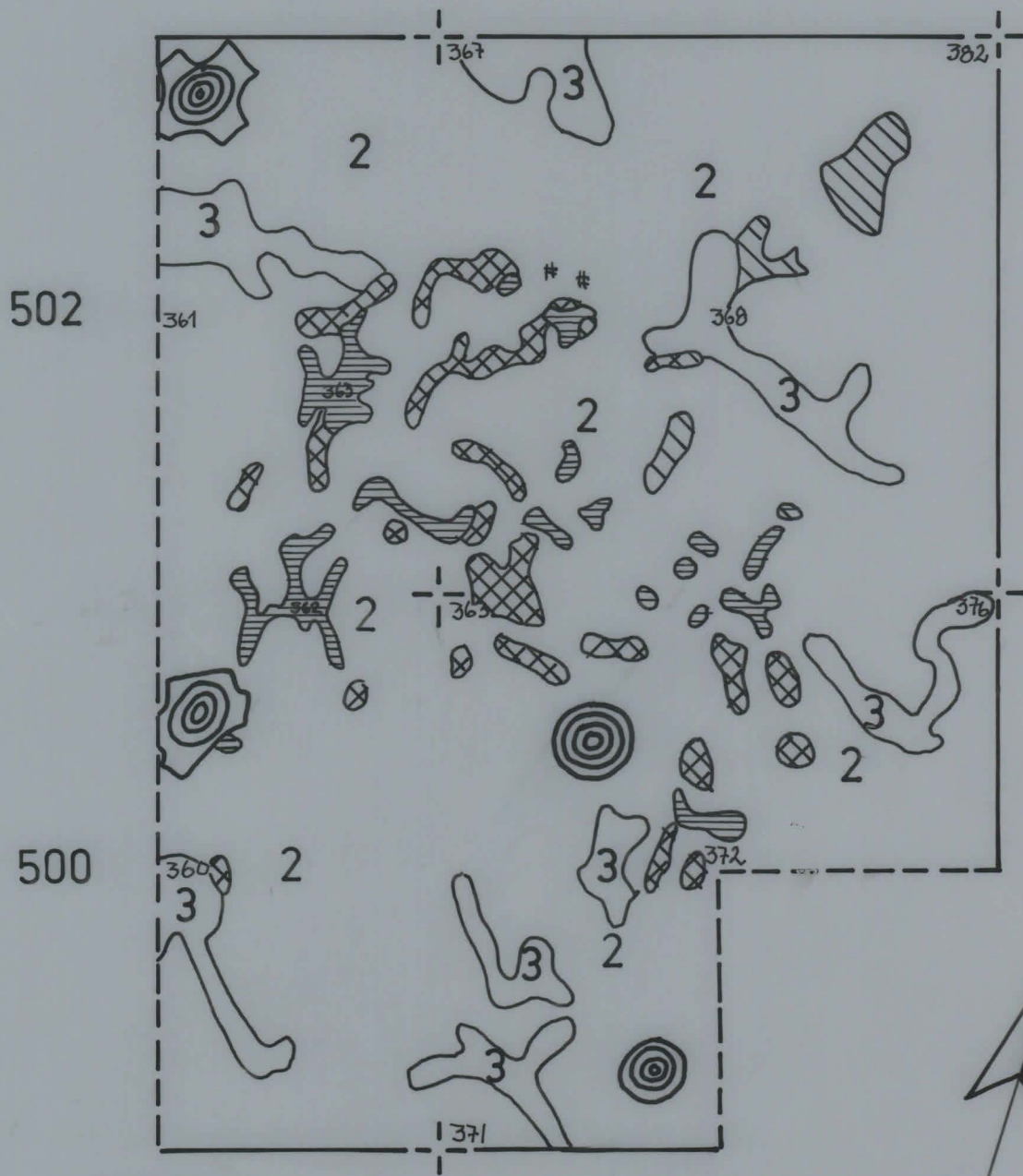
n:ot 4391-4394 Timo Syrjänen

kopio peruskartasta 2542 12 TERVOLA

⊗ kaivausalueen koordinaatit:
 x = 7337 60
 y = 532 44
 z = 52,67 – 55,37 m mpy

1 : 20 000
 pv. Hki 1974

TERVOLA 42 TÖRMÄVAARA

LEENA RUONAVAARA 1979

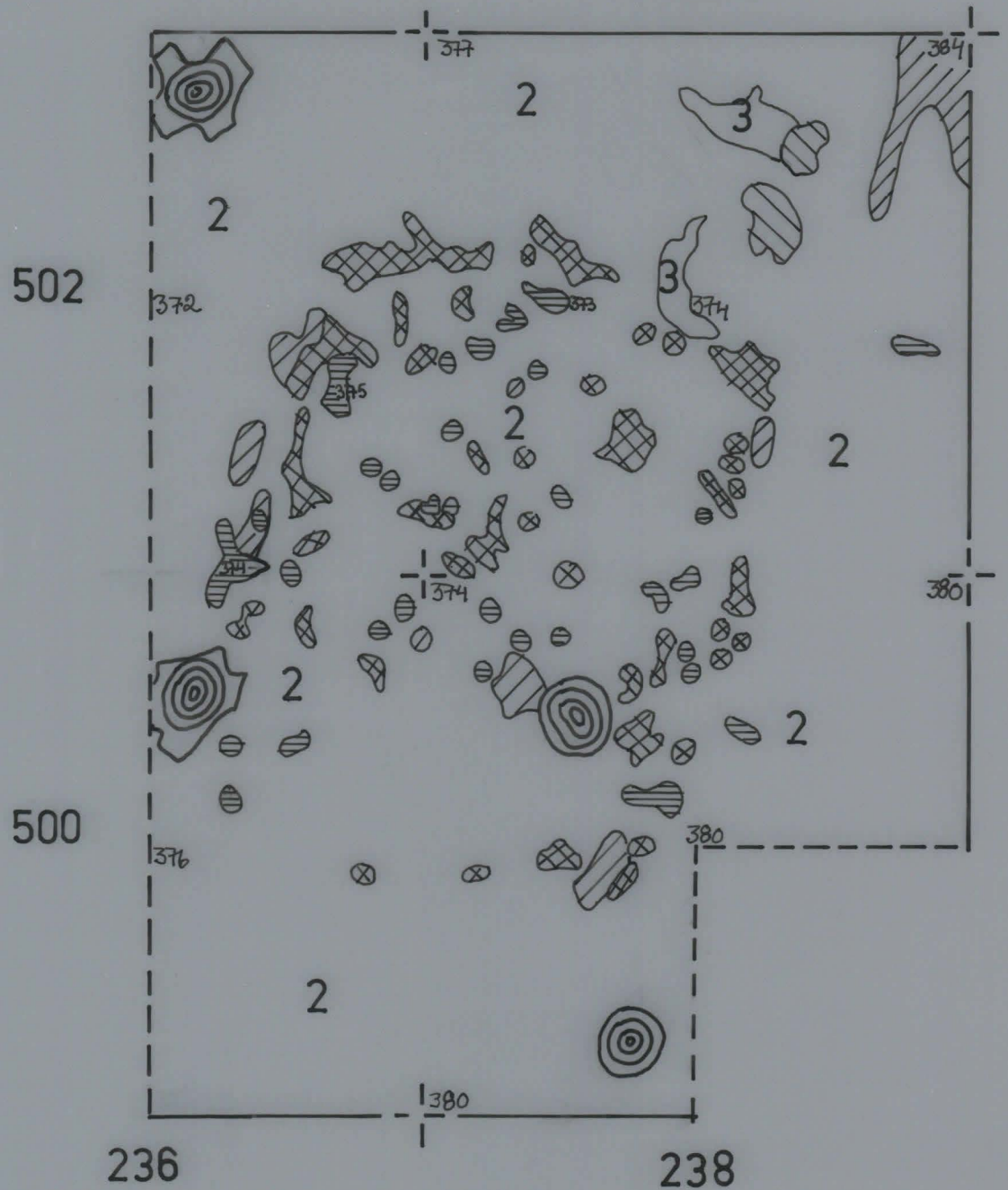
RUUDUT 236 - 238 / 500 - 502 , taso 3

mk 1: 25 1m kp=53,67m mpy, lukema 266

piirt. L. Ruonavaara

- punamulta
- punaiseksi palanut maa
- likamaa

- hiili , noki
- 2 keltainen hiekka
- 3 huuhtoutunut hiekka
- kanto

TERVOLA 42 TÖRMÄVAARA

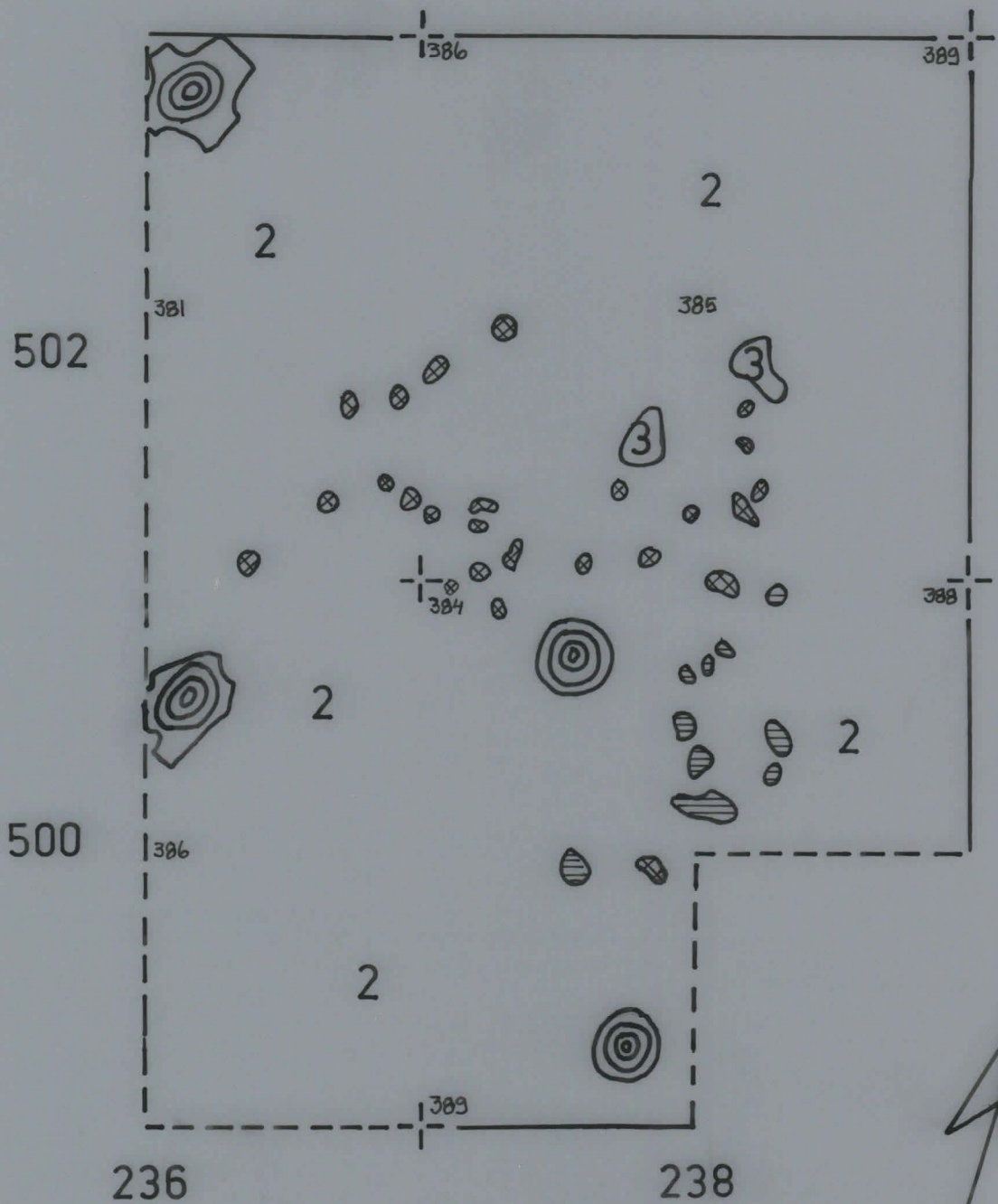
LEENA RUONAVAARA 1979

RUUDUT 236-238 / 500-502 taso 4

mk1 : 25 $\overbrace{\hspace{1cm}}^{1m}$ kp = 53,67 m mpy, lukema 266
 piirt. E.- L. Nieminen

- punamulta
- punaiseksi palanut maa
- likamaa
- kulttuurimaa

- 2 keltainen hiekka
- 3 huuhtoutunut hiekka
- kanto

TERVOLA 42 TÖRMÄVAARA
LEENA RUONAVAARA 1979

RUUDUT 236–238 / 500 – 502 taso 5

mk 1 : 25 $\overbrace{\hspace{2cm}}^{1m}$ kp = 53,67 m mpy, lukema 266

piirt. L. Ruonavaara

punamulta

punaiseksi palanut maa

2

keltainen hiekka

3

huuhtoutunut hiekka

kanto

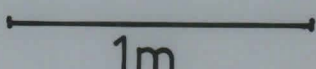
TERVOLA 42 TÖRMÄVAARA

sivu 49

LEENA RUONAVAARA 1979

ASUINKUOPPA 2 RUUDUT 212 / 472-474

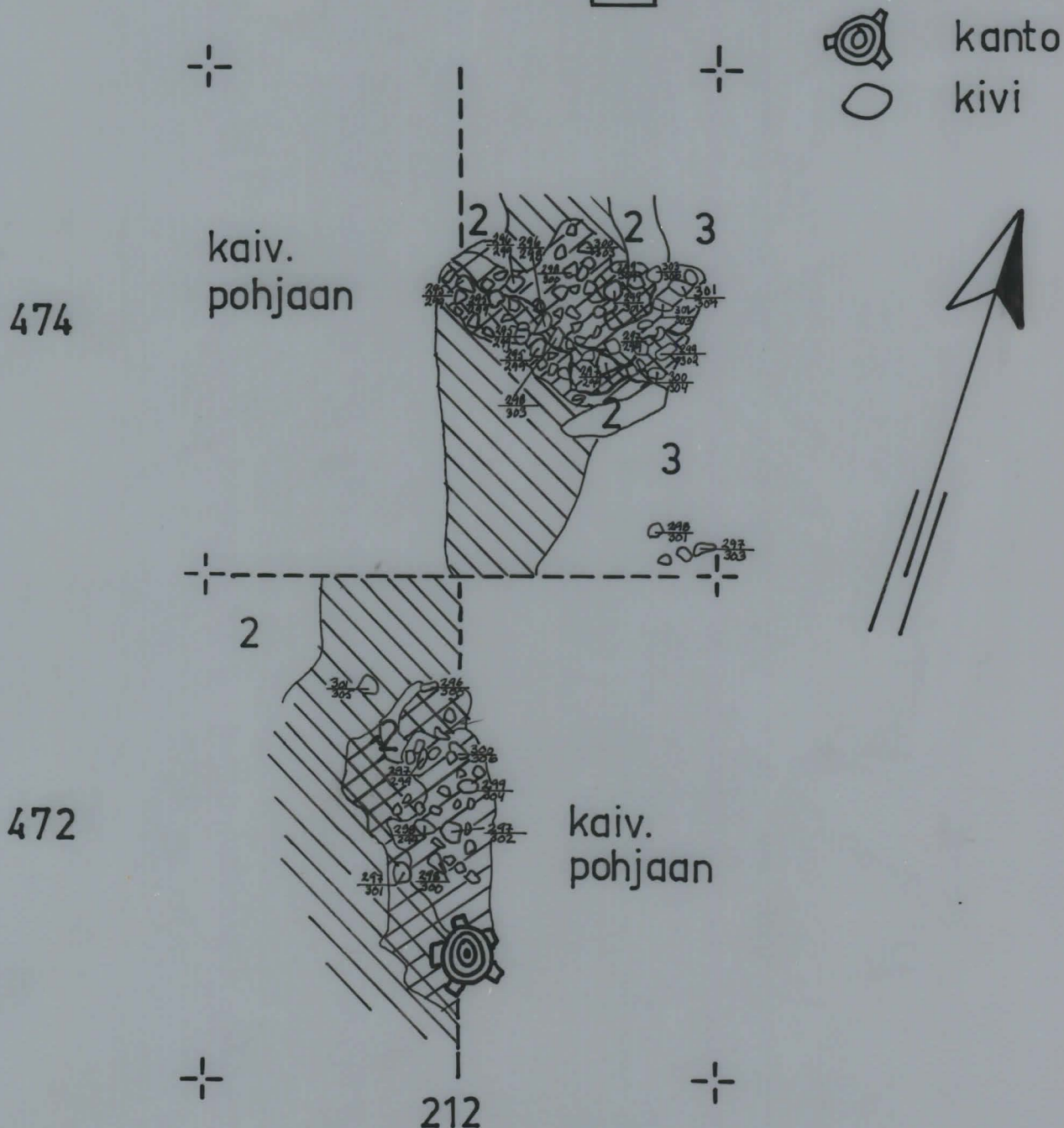
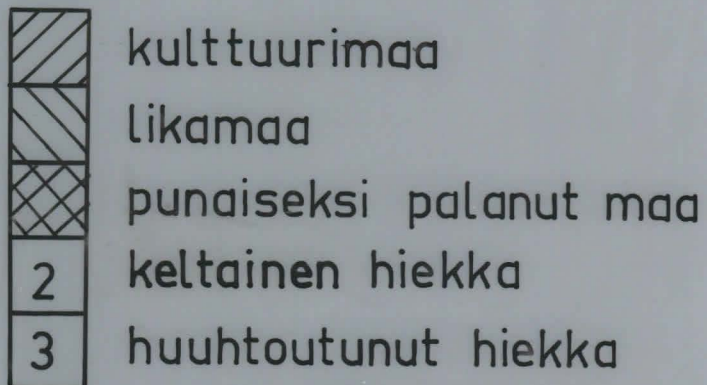
taso 2 / 3

mk 1:25

kp= 53,67 m mpy,

lukema 266

piirt. E.-L. Nieminen

kaiv. pohjaan

474

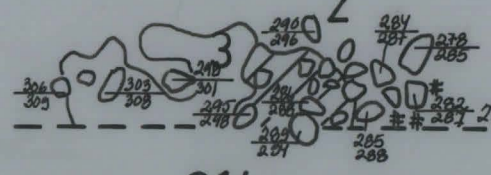
308

2

299

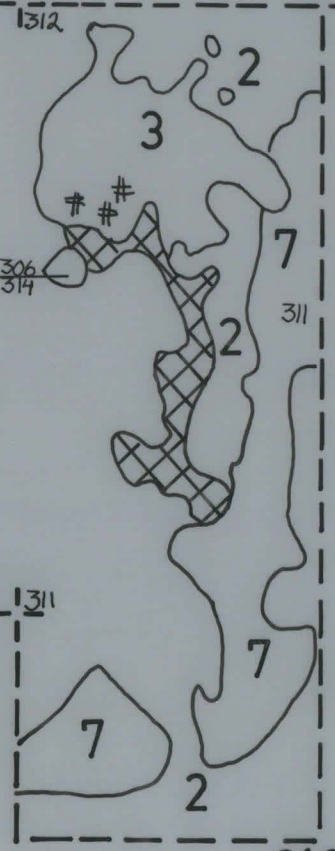
2

316

214

472

kaiv. pohjaan

TERVOLA 42 TÖRMÄVAARA
LEENA RUONAVAARA 1979

ASUINKUOPPA 2 RUUDUT 210-214 / 470-474

taso 4

mk 1m 1 : 25

kp = 53,67m mpy, lukema 266

piirt. E.-L. Nieminen

470

210

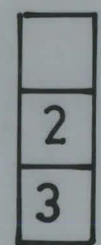
212

kulttuurimaa

likamaa

pun. pal. maa

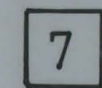
hiili, noki

keltainen hiekka

huuhtoutunut hiekka

sora

kivi

TERVOLA 42 TÖRMÄVAARA

LEENA RUONAVAARA 1979

ASUINKUOPPA 4 RUUDUT 226/446-448

taso 1 / 2

mk 1m 1:25

kp = 53,67 m mpy, lukema 266

piirt. E. Muurimäki

punaiseksi palanut maa

hiili, noki

keltainen hiekka

huuhtoutunut hiekka

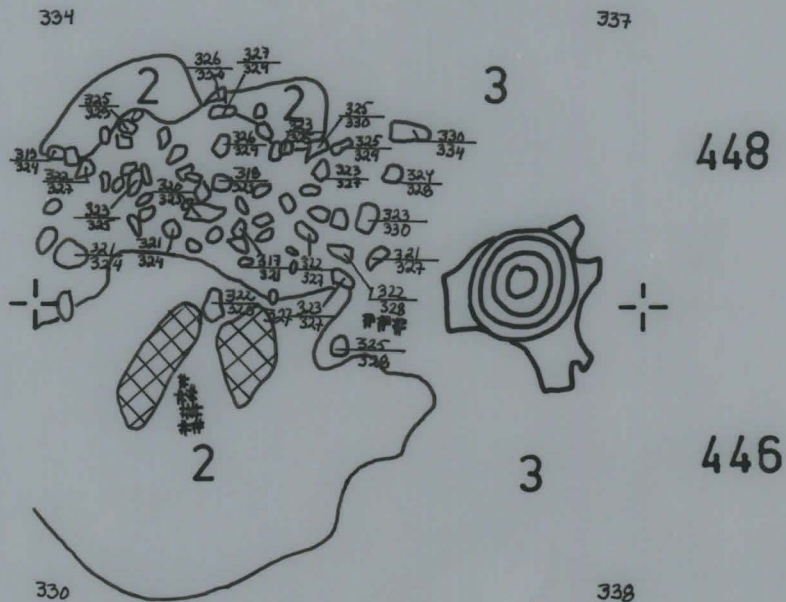

kanto

kivi

226

TERVOLA 42 TÖRMÄVAARA

LEENA RUONAVAARA 1979

ASUINKUOPPA 4 RUUTU 222/444

tasot 5 ja 6

mk 1 : 25

kp = 53,67 m mpy, lukema 266

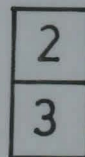
piirt. L. Ruonavaara

likamaa

noki, hiili

pun. palanut maa

2 keltainen hiekka

3 huuhtoutunut hiekka

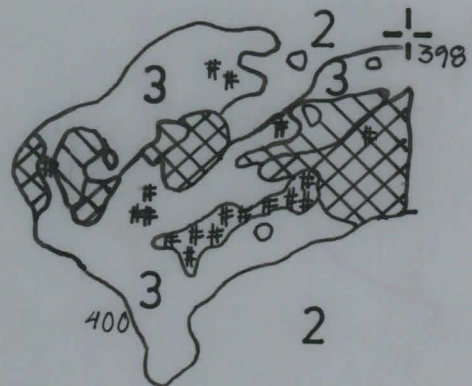
 kivi

taso 5

444

$\frac{1}{1402}$

2

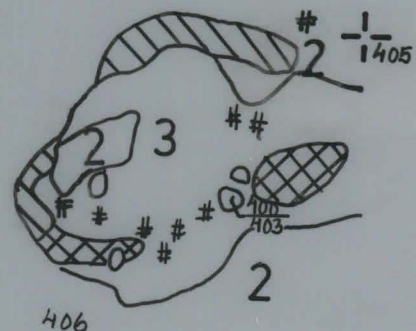
222

taso 6

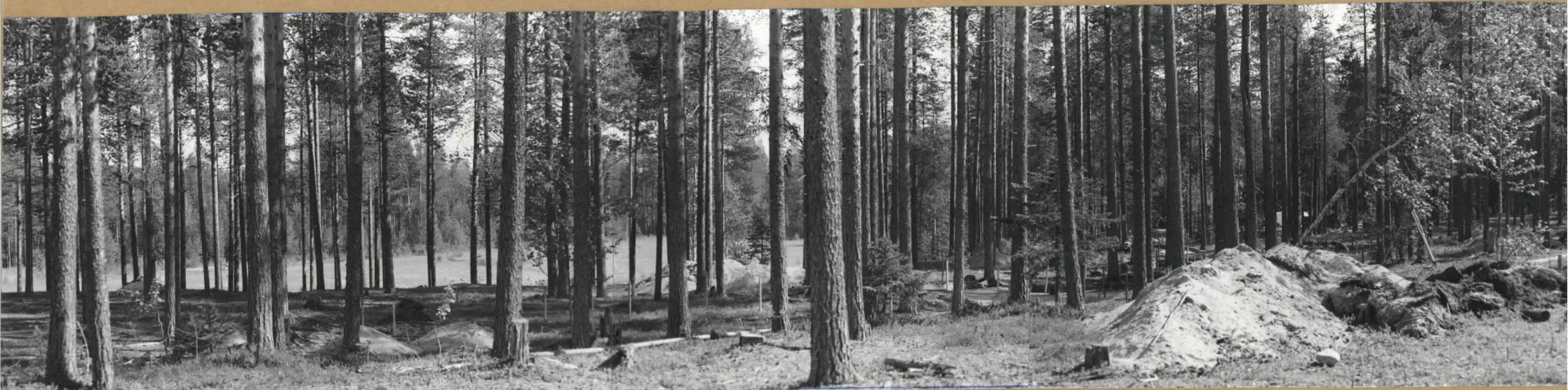
444

$\frac{1}{1413}$

2

222

↓. 51738

↓. 51739

↓. 51740

TERVOLA 42 TÖRMÄVAARA

L. 51735

↓. 51736

↓. 51737

1. Panoraama Tervola 42 :sta ; kuva pohjoisesta idän kautta etelään

f. 51747

f. 51758

2. palaneita kiviä ruuduissa 194-198/540-542 ta-
sossa I; kuva laskosta

3. palaneita kiviä ruuduissa 196-198/536
tasossa II; kuva idästä

ralok. L. Ruonavaara
1973

4. ruutu 236/408 tasossa I/II f. 51703
ruutu 236/500 tasossa I;
kuva etelästä

5. ruudut 238/500 ja 236-
238/502, tasossa I; kuva
luoteesta

6. ruudut 238/500 ja
236-238/502, tasossa II;
kuva luoteesta

7. asuinkuoppa 2 ennen kaivausta;
kuva lounaasta

f. 51697

8. asuinkuoppa 2
osittain III tasoon
kaivettuna; kuva
luoteesta

f. 51726

9. palaneita kiviä ruu-
dussa 212/474 taso-
sa I; kuva pohjai-
sesta

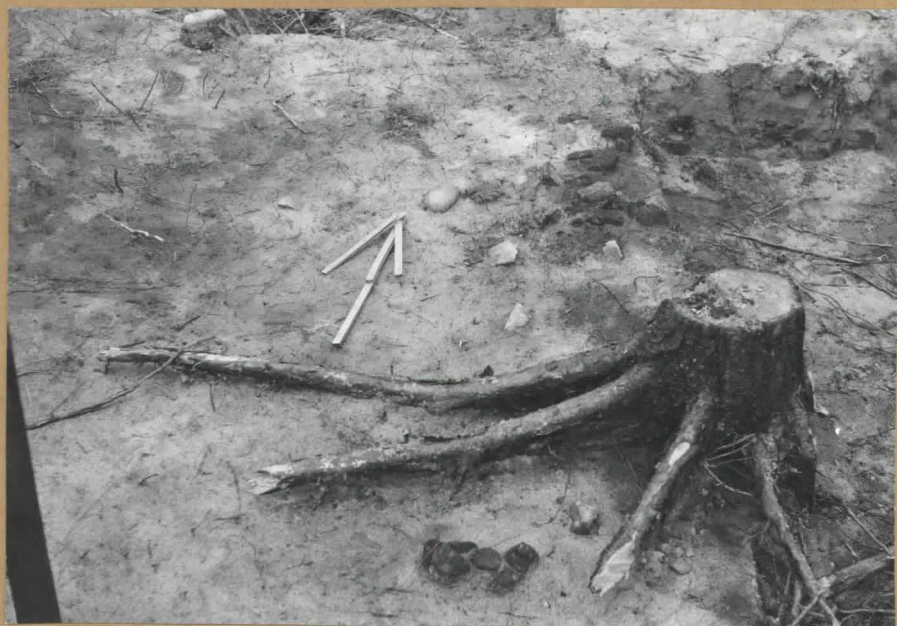

f. 51740

10. palaneita kiviä ruudussa
212 / 470-472 tasossa II;
kuva pohjoisesta

f. 51708

11. palaneita kiviä ruu-
dussa 212 / 472 ta-
sossa II; kuva ete-
lästä

f. 51752

12. palaneita kiviä
ruudussa 212 / 474
tasossa II; kuva
luoteesta

f. 51751

13. ruudut 212 / 472-474 tasossa II/III; kuva lounaasta f. 51756

14. palaneita kiviä ruudussa 214 / 474 tasossa IV; kuva etelästä f. 51760

15. asuinkuoppa 3 osa turpeesta poistettuna; kuva koiuudesta

f. 51700

16. asuinkuoppa 3 osittain I tasoon kaiveltuna; kuva lounaasta

f. 51707

f. 51761

17. palaneita kiviä mudussa
216/454 tasossa I; kuva
pohjoisesta

f. 51702

18. palaneita kiviä mudussa
216/454 tasossa I; kuva
kaakosta

f. 51704

19. mudut 216/452-454
osittain tasossa I; kuva
etelästä

f. 51771

20. palaneita kiviä mu-
dussa 216/452 tasossa
I; kuva pohjoisesta

f.51764

21. palaneita kiviä ruudussa
216/454 tasossa II; kuva
kaakosta

f.51718

22. palaneita kiviä ruudussa 216/454
tasossa II; kuva luteesta

f.51720

23. palaneita kiviä ruudussa 216/452
tasossa II; kuva luteesta

f.51768

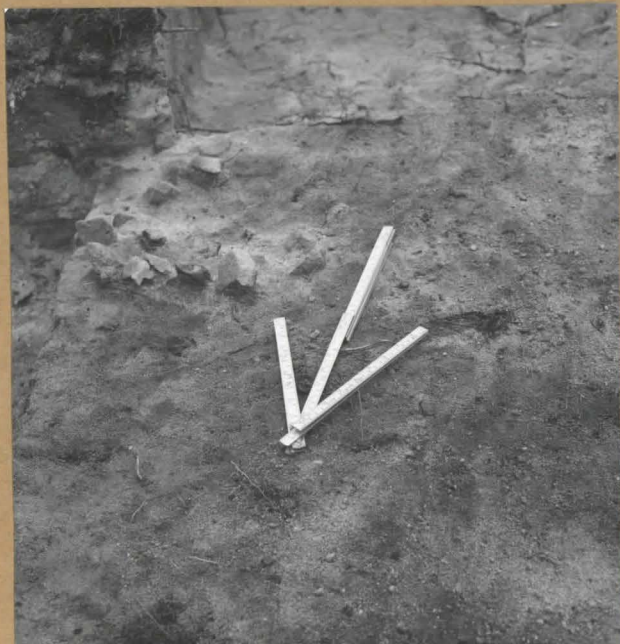
24. palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II/III; kuva pohjoisesta

f.51741

25. palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa II/III; kuva koillisesta

valok. L. Ruonavaara 1979

f.51769

26. palaneita kiviä ruudussa 216/454 tasossa III; kuva pohjoisesta

f.51772

27. palaneita kiviä ruudussa 216/448 tasossa I; kuva etelästä

f.51771

28. palaneita kiviä ruudussa 218/452 tasossa I; kuva lännestä

f.51774

29. palaneita kiviä ruudussa 220/452 tasossa II; kuva idästä

f.51705

30. asuinkeuhoppa 4 turve osittain poistettuna; kuva koillisesta

f.51713

31. asuinkeuhoppa 4 kalveeltuna osittain tasoon I; kuva lounaasta

f.51712

32. palaneita kiviä ruudussa 226/446-448 tasossa I; kuva kaakosta

f.51724

33. palaneita kiviä ruudussa 226/446-448 tasossa I/II; kuva kaakosta

f. 51733

34. palaneita kiviä ruuduissa 220/440-444 tasossa II; kuva pohjoisesta

f. 51762

36. palaneita kiviä ruuduissa 222/448 tasossa III; kuva idästä

f. 51766

37. palaneita kiviä ruuduissa 222/448 tasossa IV; kuva etelästä

f. 51745
35. palaneita kiviä ruuduissa 220/440-444 tasossa III; kuva kaakosta

f. 51742

38. palaneita kiviä ruuduissa 222/448-450 tasossa II; kuva luoteesta

f. 51776

39. palaneita kiviä ruudussa 220/450 tasossa III; kuva pohjoisesta

f. 51710

40. palaneita kiviä ruudussa 222/450 tasossa I; kuva pohjoisesta

f. 57775

41. ruudut 220-222/444-446
tasossa II; kuva etelästä

42. palaneita kiviä ruu-
dussa 222/446 tasos-
sa III; kuva idästä

f. 57765

f. 57767

43. palaneita kiviä ruu-
dussa 224/446 tasossa IV;
kuva idästä